

Äktenskap, partnerskap och samboende

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet drygt 60 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2004 som främst gäller lagstiftningen om äktenskap, partnerskap och samboende.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden, i huvudsak med hänvisning till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida samt pågående utrednings- och beredningsarbete.

I betänkandet finns 15 reservationer och 3 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden.....	5
Äktenskap och partnerskap.....	5
Ersättning till vigsel- och registreringsförrättare.....	10
Betänketid vid äktenskapsskillnad.....	11
Överklagande av dom.....	12
Förutsättningar för sambolagens tillämpning.....	14
Följdändringar till den nya sambolagen.....	14
Översyn av samäganderättslagen.....	15
Jämkning av bodelning.....	17
Gemensamma lån m.m. vid bodelning.....	19
Tidsfrister vid bodelning.....	20
Bodelningskostnader.....	22
Nordisk lagharmonisering.....	23
Egendomsförhållanden.....	24
Reservationer.....	26
1. Äktenskap och partnerskap, punkt 1 (m).....	26
2. Äktenskap och partnerskap, punkt 1 (kd).....	27
3. Ersättning till vigsel- och registreringsförrättare, punkt 2 (m, fp, kd, c).....	29
4. Betänketid vid äktenskapsskillnad, punkt 3 (v).....	30
5. Överklagande av dom, punkt 4 (v).....	31
6. Förutsättningar för sambolagens tillämpning, punkt 5 (m, fp, kd).....	32
7. Översyn av samäganderättslagen, punkt 7 (m, fp, kd, c).....	32
8. Gemensamma lån m.m. vid bodelning, punkt 9 (v, c).....	33
9. Gemensamma lån m.m. vid bodelning, punkt 9 (kd).....	34
10. Tidsfrist för bodelning, punkt 10 (m, fp, kd, c).....	34
11. Verkställighet av bodelning, punkt 11 (fp, c).....	35
12. Bodelningskostnader, punkt 12 (m, fp, v, c).....	35
13. Nordisk lagharmonisering, punkt 13 (fp, c).....	36
14. Egendomsförhållanden, punkt 14 (m, fp).....	37
15. Egendomsförhållanden, punkt 14 (v).....	37
Särskilda yttranden.....	39
1. Äktenskap och partnerskap, punkt 1 (fp, c).....	39
2. Äktenskap och partnerskap, punkt 1 (v).....	40
3. Ersättning till vigsel- och registreringsförrättare, punkt 2 (v).....	41
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	42
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004.....	42

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Äktenskap och partnerskap

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:K287 yrkande 7, 2004/05:L208 yrkandena 1 och 2, 2004/05:L225, 2004/05:L226, 2004/05:L241, 2004/05:L254, 2004/05:L256, 2004/05:L262 yrkandena 1–3, 2004/05:L269, 2004/05:L273, 2004/05:L295 yrkandena 1 och 2, 2004/05:L362 yrkandena 3–6, 2004/05:L365, 2004/05:L370 yrkandena 1 och 2, 2004/05:U257 yrkandena 4 och 17–20 samt 2004/05:So604 yrkandena 2 och 3.

Reservation 1 (m)

Reservation 2 (kd)

2. Ersättning till vigsel- och registreringsförrättare

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:L259, 2004/05:L342 och 2004/05:L358.

Reservation 3 (m, fp, kd, c)

3. Betänketid vid äktenskapsskillnad

Riksdagen avslår motion 2004/05:L275.

Reservation 4 (v)

4. Överklagande av dom

Riksdagen avslår motion 2004/05:L304.

Reservation 5 (v)

5. Förutsättningar för sambolagens tillämpning

Riksdagen avslår motion 2004/05:L237 yrkande 1.

Reservation 6 (m, fp, kd)

6. Följdändringar till den nya sambolagen

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:L237 yrkande 2 och 2004/05:L295 yrkande 3.

7. Översyn av samäganderättslagen

Riksdagen avslår motion 2004/05:L359.

Reservation 7 (m, fp, kd, c)

8. Jämkning av bodelning

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Ju292 yrkande 13, 2004/05:Ju293 yrkande 22, 2004/05:Ju488 yrkande 7, 2004/05:L216, 2004/05:L248 yrkandena 4 och 8, 2004/05:L258, 2004/05:L302, 2004/05:L309, 2004/05:L321, 2004/05:L329, 2004/05:L338 yrkande 2, 2004/05:L345, 2004/05:L363 och 2004/05:L388.

9. Gemensamma lån m.m. vid bodelning

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:L301 och 2004/05:L338 yrkan-
dena 6 och 7.

Reservation 8 (v, c)

Reservation 9 (kd)

10. Tidsfrist för bodelning

Riksdagen avslår motion 2004/05:L248 yrkande 7.

Reservation 10 (m, fp, kd, c)

11. Verkställighet av bodelning

Riksdagen avslår motion 2004/05:L248 yrkande 6.

Reservation 11 (fp, c)

12. Bodelningskostnader

Riksdagen avslår motion 2004/05:L248 yrkande 5.

Reservation 12 (m, fp, v, c)

13. Nordisk lagharmonisering

Riksdagen avslår motion 2004/05:L248 yrkande 1.

Reservation 13 (fp, c)

14. Egendomsförhållanden

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:L238 och 2004/05:L248 yrkan-
dena 2 och 3.

Reservation 14 (m, fp)

Reservation 15 (v)

Stockholm den 8 mars 2005

På lagutskottets vägnar

Inger René

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger René (m), Marianne Carlström (s), Raimo Pärssinen (s), Christina Nenes (s), Hillevi Larsson (s), Tasso Stafilidis (v), Maria Hassan (s), Bertil Kjellberg (m), Rezene Tesfazion (s), Martin Andreasson (fp), Anneli Särnblad (s), Pia Nilsson (s), Johan Löfstrand (s), Mia Franzén (fp), Ingemar Vänerlov (kd), Ewa Thalén Finné (m) och Johan Linander (c).

Utskottets överväganden

Äktenskap och partnerskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med krav på ändringar i lagstiftningen såvitt gäller äktenskap och partnerskap. Utskottet hänvisar främst till det utredningsarbete som inletts avseende frågan om införande av en könsneutral äktenskapslagstiftning. Jämför reservationerna 1 (m) och 2 (kd) samt särskilda yttrandena 1 (fp, c) och 2 (v).

Bakgrund

Den familjerättsliga lagstiftningen har varit föremål för en genomgripande omarbetning under de senaste decennierna. Efter en lång rad av delreformer på äktenskapsrättens område fattade riksdagen år 1987 beslut om att giftermålsbalken skulle ersättas med en ny balk, äktenskapsbalken (prop. 1986/87:1, bet. LU18, rskr. 159). I samband med äktenskapsbalken antog riksdagen lagen (1987:232) om sambors gemensamma hem (sambolagen) och senare samma år lagen (1987:813) om homosexuella sambor (prop. 1986/87:124, bet. LU28, rskr. 350). Lagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 1988.

När det gäller homosexuella parförhållanden beslutade riksdagen år 1994 att anta ett inom lagutskottet utarbetat förslag till lagstiftning som gör det möjligt för två personer av samma kön att registrera sitt partnerskap (bet. 1993/94:LU28, rskr. 414). Registreringen innebär att de flesta bestämmelser som gäller för äktenskap blir gällande också för registrerade partnerskap. Lagen (1994:1117) om registrerat partnerskap (partnerskapslagen) trädde i kraft den 1 januari 1995. Ett registrerat partnerskap har samma rättsverkningar som ett äktenskap med vissa undantag som framgår av 3 kap. partnerskapslagen.

Vad gäller samboende beslutade riksdagen våren 2003 om införande av en ny sambolag (2003:376) som gäller för både heterosexuella och homosexuella samboförhållanden (prop. 2002/03:80, bet. LU19, rskr. 211). Lagstiftningen trädde i kraft den 1 juli 2003. I huvudsak fördes den gamla lagstiftningens regler över till den nya sambolagen.

En närmare redovisning av lagstiftningen om äktenskap och partnerskap finns i lagutskottets betänkande 2003/04:LU22.

Motionerna

Grundläggande frågor som gäller lagstiftningen om äktenskap och partnerskap behandlas i närmare tjugo motioner.

Göran Hägglund m.fl. (kd) begär i motion L370 ett tillkännagivande med innebörden att samhället i opinionsbildning och lagstiftning skall framhålla att en medveten vilja till stabil familjegemenskap bäst markeras genom äktenskapet (yrkande 1). Enligt motionärerna är äktenskapet den tryggaste juridiska formen för samlevnad mellan man och kvinna, en samlevnadsform som också slår vakt om barnens rättigheter. Att olika juridiska samlevnadsformer – äktenskap och partnerskap – har olika benämningar och regleras i olika lagar är, enligt motionärerna, inte diskriminerande.

I motion L208 vill Tobias Billström och Lars Lindblad (båda m) ha till stånd tillkännagivanden som går ut på att regeringen skall tillsätta en utredning med uppgift att se över konsekvenserna av att äktenskapsbalken upphävs och ersätts med civilrättsliga avtal mellan makarna (yrkandena 1 och 2).

I ett flertal motioner förespråkas en ordning med en *könsneutral äktenskapsbalk*. Sålunda begär Tasso Stafilidis m.fl. (v) i motion L262 att regeringen skall lägga fram förslag som innebär att äktenskapsbalken görs könsneutral och att partnerskapslagen som en följd därav avskaffas (yrkandena 1 och 2). Liknande krav framställs i motionerna L295 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) (yrkandena 1 och 2), L362 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, fp, c, mp) (yrkande 3), L365 av Elisebeht Markström (s), U257 av Lars Ohly m.fl. (v) (yrkandena 17 och 18) och So604 av Kenneth Johansson m.fl. (c) (yrkande 2).

Även i motionerna L254 av Sonja Fransson m.fl. (s) och L269 av Anders Bengtsson m.fl. (s) anförs att regeringen bör lägga fram förslag till ändring av äktenskapsbalken i syfte att möjliggöra för två personer oavsett kön att ingå äktenskap. I dessa motioner begärs därutöver att en ordning med *s.k. civiläktenskap* införs. Enligt motionärernas mening bör en könsneutral äktenskapslagstiftning skilja den rättsliga delen av äktenskapet från den religiösa, och äktenskapet bör således ingås genom registrering vid en civil vigsel. De par som så önskar skall därutöver kunna genomgå en religiös äktenskapsceremoni, utan juridisk betydelse. Motionärerna pekar på att detta är en ordning som sedan länge råder i många andra länder. Liknande krav framställs i motionerna L262 av Tasso Stafilidis m.fl. (v) (yrkande 3) och L273 av Majléne Westerlund Panke (s).

Som redan redovisats begärs i flera motioner att partnerskapslagen skall avskaffas i samband med införande av en könsneutral äktenskapsbalk. I andra motioner framställs önskemål om ändringar i *partnerskapslagen*. Tasso Stafilidis m.fl. (v, fp, c, mp) begär i motion L362 ändringar i lagstiftningen som innebär att ett registrerat partnerskap – så länge partnerskapslagen kvarstår – fullt ut skall ha samma rättsverkningar som ett äktenskap (yrkande 4). Enligt motionärerna bör samtliga undantag som i dag gäller för registrerade partner, i förhållande till makar, upphävas. I motion L226 begär Tasso Stafilidis m.fl. (v) att regeringen skall lägga fram lagförslag som innebär att det införs en möjlighet till dispens från den 18-årsgräns som gäller för registrering av partnerskap. Lars Ohly m.fl. (v) begär

i motion U257 tillkännagivanden om dels att regeringen i det nordiska samarbetet bör verka för att förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmynderskap skall gälla för registrerade partner, dels att de s.k. anknytningsvillkoren i partnerskapslagen avskaffas (yrkandena 4 och 19).

I motion L370 begär Göran Hägglund m.fl. (kd) ett tillkännagivande om att den rätt homosexuella har att prövas som adoptivföräldrar skall upphävas (yrkande 2).

Slutligen tas i ett antal motioner upp frågor som gäller *vigsel och partnerskapsregistrering*.

I tre motioner, L225 av Tasso Stafilidis m.fl. (v), L362 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, fp, c, mp) (yrkande 5) och U257 av Lars Ohly m.fl. (v) (yrkande 20), begärs att trossamfund efter tillstånd av Kammarkollegiet skall ges rätt att förrätta registrering av partnerskap på samma villkor som gäller för att förrätta vigsel. Motionärerna anser att de trossamfund som så önskar bör kunna ges behörighet att förrätta registrering av partnerskap.

Liknande synpunkter framförs även i motion L241 av Carina Hägg (s). I sistnämnda motion framställs dessutom krav på att uppdraget som vigsel- och registreringsförrättare skall sammanföras till ett uppdrag. Motsvarande krav finns i motionerna L362 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, fp, c, mp) (yrkande 6) och So604 av Kenneth Johansson m.fl. (c) (yrkande 3).

I motion L256 av Margareta Pålsson (m) begärs ett tillkännagivande om att den som får förrätta borgerlig vigsel eller partnerskapsregistrering bör ges behörighet att göra det i hela landet.

Tobias Krantz m.fl. (fp) anser i motion K287 att nuvarande ordning som innebär att vigselrätt för präster i Svenska kyrkan följer direkt av äktenskapsbalken, medan vigselförrättare i övriga trossamfund är beroende av Kammarkollegiets tillstånd, innebär en omotiverad särbehandling av Svenska kyrkan. I motionen begärs ett tillkännagivande med innebörden att Svenska kyrkan och andra trossamfund bör behandlas lika i detta avseende (yrkande 7).

Tidigare ställningstaganden

Utskottet har vid ett flertal tillfällen behandlat motionsyrkanden som rör grundläggande frågor i lagstiftningen om äktenskap och partnerskap. Under senare tid har frågan om en könsneutral äktenskapslagstiftning varit föremål för särskild uppmärksamhet.

År 1987 avvisade regeringen, i propositionen med förslag till lag om homosexuella sambor (prop. 1986/87:124), tanken på homosexuellt äktenskap med hänvisning till de grundmurade värderingarna i samhället om äktenskapet som en institution för familjebildningen mellan en man och en kvinna. Utskottet delade då, i sitt av riksdagen godkända betänkande, regeringens uppfattning och tillade att en lagstiftning som medger äktenskap för två personer av samma kön skulle stå i strid med den allmänna uppfattningen inom ett centralt livsområde (bet. 1986/87:LU28).

När utskottet senast, våren 2004, behandlade motionsyrkanden om könsneutral äktenskapslagstiftning anförde utskottet att samhällets syn på homosexuella och homosexuell samlevnad förändrats radikalt under de drygt 15 år som gått sedan riksdagens ursprungliga ställningstagande till frågan om ett homosexuellt äktenskap. Utskottet anförde vidare att det, enligt utskottets mening, inte kan uteslutas att allmänhetens syn på dessa frågor också genomgått betydande förändringar, och att detta antagande fick stöd av gjorda opinionsundersökningar. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att tiden kunde anses mogen för att brett och förutsättningslöst utreda frågan om en könsneutral äktenskapslagstiftning. Enligt utskottets uppfattning borde lämpligen en parlamentariskt sammansatt utredning ges detta uppdrag där olika aspekter på frågan ges en noggrann genomlysning. Det fick ankomma på regeringen att tillkalla en sådan utredning och utarbeta erforderliga direktiv. Efter förslag av utskottet gav riksdagen regeringen detta till känna (bet. 2003/04:LU22, rskr. 200).

Övriga motionsyrkanden, som behandlade bl.a. krav på en ordning med s.k. civiläktenskap, rätten att förrätta vigslar och partnerskapsregistreringar, uppdragen som vigsel- och registreringsförrättare, behörigheten att förrätta vigslar samt olika krav på ändringar i partnerskapslagen, avstyrktes. Utskottet utgick från att regeringen i samband med utarbetandet av direktiven till utredningen skulle komma att beakta vad som anförts i dessa motioner i tillämpliga delar.

Därutöver kan nämnas att utskottet våren 2004 i samband med behandlingen av regeringens proposition 2003/04:LU48 Åtgärder mot barnäktenskap och tvångsäktenskap avstyrkte ett motionsyrkande med krav på att det bör införas en möjlighet till dispens från 18-årsgränsen för registrering av partnerskap. I avsaknad av närmare beredningsunderlag var utskottet inte berett att i sak ta ställning till motionsspörsmålet. Utskottet anförde att ställningstagandet inte innebar att frågan om dispens från 18-årsgränsen för registrering av partnerskap därmed en gång för alla var avgjord. Utskottet förutsatte i stället att motionsspörsmålet kommer att bli föremål för överväganden i andra sammanhang (bet. 2003/04:LU19).

Vidare avstyrkte utskottet i januari 2004 ett motionsyrkande om att upphäva tidigare riksdagsbeslut om att registrerade partner inte skall kunna prövas som adoptivföräldrar. Utskottet ansåg att den lagstiftning som beslutades våren 2002 om partnerskap och adoption alltså skall gälla (bet. 2003/04:LU11).

Pågående arbete

Regeringen beslutade den 27 januari 2005 att en särskild utredare, biträdd av två referensgrupper – en med företrädare för riksdagspartierna och en med företrädare för trossamfund – skall ta ställning till om par av samma kön bör kunna ingå äktenskap (dir. 2005:6). Utredaren skall hålla en nära kontakt med homosexuellas organisationer samt andra berörda.

Av direktiven följer sammanfattningsvis att utredaren skall göra en grundlig analys av frågan om par av samma kön bör kunna ingå äktenskap och redovisa samtliga skäl som talar för och emot detta. Vidare skall utredaren ta ställning till formerna för ingående av äktenskap. Utredaren skall överväga om behörigheten för trossamfund att företräda det allmänna vid ingående av äktenskap bör finnas kvar eller om äktenskap endast bör få ingås civilt. Om utredaren anser att äktenskap även i fortsättningen bör kunna ingås hos trossamfund, skall det övervägas om några förändringar bör göras när det gäller denna behörighet. Utredaren skall, oavsett sina ställningstaganden när det gäller trossamfunden, utreda formerna för ingående av äktenskap civilt. Om utredarens slutsats blir att äktenskap bör kunna ingås av par av samma kön, bör detta enligt direktiven få till följd att partnerskapslagen upphävs. Om utredaren kommer till slutsatsen att äktenskap inte bör kunna ingås av par av samma kön, skall utgångspunkten i stället vara att partnerskapet behålls. Det skall då övervägas om förändringar bör göras när det gäller partnerskapet. Uppdraget skall redovisas senast den 30 mars 2007. Det står utredaren fritt att lämna särredovisningar i vissa frågor om det bedöms lämpligt.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser med tillfredsställelse på att frågan om par av samma kön bör kunna ingå äktenskap, och andra därmed sammanhängande frågor, nu skall utredas. Som tidigare redovisats har utredningen fått ett omfattande uppdrag. Utskottet konstaterar att samtliga nu aktuella motioner om äktenskap och partnerskap behandlar frågeställningar som kommer att aktualiseras inom ramen för utredningen. Det gäller såväl frågor om äktenskapets ställning som frågan om en könsneutral äktenskapslagstiftning, en ordning med s.k. civiläktenskap, rätten att förrätta vigsel och partnerskapsregistrering och olika krav på ändringar i partnerskapslagstiftningen. Mot denna bakgrund saknas skäl för riksdagen att nu vidta någon åtgärd med anledning av motionerna; i stället bör resultatet av det nyligen inledda utredningsarbetet avvaktas.

Vad gäller motionerna L241, L362 yrkande 6 och So604 yrkande 3 delar utskottet motionärernas uppfattning att uppdraget som vigsel- och partnerskapsförrättare, efter förordnande av länsstyrelsen, skall göras till ett gemensamt uppdrag. Såvitt utskottet erfarit planerar Justitiedepartementet att i särskild ordning se över den frågan. Mot denna bakgrund förutsätter utskottet att regeringen skyndsamt vidtar erforderliga åtgärder utan något formellt tillkännagivande från riksdagens sida och att de synpunkter som tas upp i nämnda motioner, och i motion L256, beaktas inom ramen för detta arbete. När det gäller motion L256 kan vidare noteras att det enligt nuvarande lagstiftning inte föreligger något hinder mot ett förordnande av vigsel- eller registreringsförrättare utan geografisk begränsning.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna K287 yrkande 7, L208 yrkandena 1 och 2, L225, L226, L241, L254, L256, L262 yrkandena 1–3, L269, L273, L295 yrkandena 1 och 2, L362 yrkandena 3–6, L365, L370 yrkandena 1 och 2, U257 yrkandena 4 och 17–20 samt So604 yrkandena 2 och 3.

Ersättning till vigsel- och registreringsförrättare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner som gäller ersättningen till vigsel- och registreringsförrättare. Utskottet hänvisar till pågående utredningsarbete. Jämför reservation 3 (m, fp, kd, c) och särskilt yttrande 3 (v).

Bakgrund

Av förordningen (1987:1019) med närmare föreskrifter om vigsel som förrättas av domare eller särskilt förordnad vigselförrättare framgår att vigselförrättare som har förordnats av länsstyrelsen har rätt till ersättning med 110 kr för varje vigsel som han eller hon förrättat. Har vigselförrättaren samma dag förrättat mer än en vigsel utgör dock ersättningen 30 kr för varje vigsel utöver den första. Enligt förordningen (1994:1341) om registrering av partnerskap är ersättningen densamma för registreringsförrättare. – Ersättningsnivåerna har varit oförändrade sedan år 1988.

Motionerna

I motion L259 av Carina Hägg (s) begärs ett tillkännagivande om att nivåerna för ersättning till förrättare av vigsel och registrerat partnerskap bör justeras uppåt. Liknande krav framställs i motionerna L342 av Mats Berglind (s) och L358 av Yvonne Andersson m.fl. (kd).

Tidigare ställningstaganden

Motsvarande motionsyrkanden har vid flera tidigare tillfällen behandlats av utskottet. Våren 2002 förutsatte utskottet att ett pågående beredningsarbete med frågan inom Regeringskansliet snarast skulle komma att leda till att ersättningen höjs till en rimlig nivå. Något formellt tillkännagivande härom ansågs inte erforderligt (bet. 2001/02:LU8). Riksdagen följde utskottet.

När frågan senast behandlades, våren 2004, ansåg utskottet alltjämt att ersättningsnivåerna för vigselförrättare och partnerskapsförrättare bör höjas till en rimligare nivå. Utskottet förutsatte att regeringen löser frågorna med ersättningsnivåerna för vigsel- och registreringsförrättare och föreslog i sitt av riksdagen godkända betänkande att då aktuella motionsyrkanden skulle avslås (bet. 2003/04:LU22).

Pågående arbete

I direktiven till den särskilde utredare som skall ta ställning till frågan om könsneutral äktenskapslagstiftning m.m. (dir. 2005:6) tas frågan om ersättning till vigsel- och registreringsförrättare upp. Om utredaren anser att länsstyrelsen liksom i dag bör förordna personer som företräder det allmänna vid ingående av äktenskap, skall det utredas vad som bör gälla beträffande dessa förordnanden, t.ex. när det gäller ersättning till vigselförrättare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att frågan om ersättning till vigselförrättare och registreringsförrättare kommer att bli föremål för behandling inom ramen för den nyligen tillsatta utredningen. Enligt utskottets mening finns det inte anledning för riksdagen att föregripa det arbetet, och utskottet föreslår därför att riksdagen avslår motionerna L259, L342 och L358.

Betänketid vid äktenskapsskillnad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion med krav på avskaffande av betänketiden vid äktenskapsskillnad. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden. Jämför reservation 4 (v).

Bakgrund

Enligt gällande regler skall äktenskapsskillnad föregås av betänketid om båda makarna begär det eller om någon av dem varaktigt bor tillsammans med eget barn under 16 år som står under den makens vårdnad (5 kap. 1 § äktenskapsbalken). Vill bara en av makarna att äktenskapet skall upplösas, har den maken rätt till äktenskapsskillnad endast efter betänketid (5 kap. 2 § äktenskapsbalken). Har betänketiden löpt under minst sex månader, skall dom på äktenskapsskillnad meddelas om någon av makarna då framställer ett särskilt yrkande om det (5 kap. 3 § äktenskapsbalken). I fall då makarna lever åtskilda sedan minst två år har var och en av dem rätt till äktenskapsskillnad utan föregående betänketid (5 kap. 4 § äktenskapsbalken). Också i vissa andra speciella fall har makarna rätt till äktenskapsskillnad utan föregående betänketid (5 kap. 5 § äktenskapsbalken).

Motionen

I motion L275 av Tasso Stafilidis m.fl. (v) anför motionärerna att bestämmelserna om betänketid vid äktenskapsskillnad utsätter människor för ett onödigt lidande. Betänketiden drar ut på processen och människor tvingas stanna kvar i oönskade relationer. Motionärerna anser att det är stötande att

t.ex. kvinnor som utsätts för våld i hemmet tvingas avvakta betänketiden innan ett destruktivt äktenskap kan avslutas. Enligt motionärernas mening överensstämmer inte reglerna om betänketid med synen på makarna som i övrigt ansvarstagande individer, och tiden är nu mogen att låta människor skilja sig utan att det ställs krav på betänketid. Motionärerna begär att regeringen lägger fram lagförslag i enlighet härmed.

Tidigare ställningstaganden

Utskottet har tidigare vid ett flertal tillfällen avstyrkt motionsyrkanden med krav på längre betänketid vid äktenskapsskillnad med motiveringen att den nuvarande betänketidens längd på minst sex månader är väl avvägd (se bet. 2001/02:LU8). Riksdagen har följt utskottet.

Våren 2004 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande motsvarande det nu aktuella yrkandet. Utskottet ansåg alltjämt att en betänketid på sex månader är väl avvägd och var inte berett att föreslå ett avskaffande av betänketiden (bet. 2003/04:LU22).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare inställning och anser att riksdagen bör avslå motion L275.

Överklagande av dom

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion med krav på att möjligheten att överklaga en dom på äktenskapsskillnad respektive upplösning av partnerskap tas bort. Jämför reservation 5 (v).

Bakgrund

Enligt 49 kap. 1 § rättegångsbalken gäller som huvudregel att en tingsrätts dom får överklagas. Motsvarande gäller enligt 54 kap. 1 § rättegångsbalken i fråga om överklagande av en hovrätts dom. För att Högsta domstolen skall pröva en hovrätts dom krävs enligt 54 kap. 9 § rättegångsbalken prövningstillstånd.

Motionen

Tasso Stafilidis m.fl. (v) anser i motion L304 att överklaganderätten bör tas bort vid dom på äktenskapsskillnad respektive upplösning av registrerat partnerskap. Motionärerna begär att regeringen skall lägga fram förslag till lagändringar i enlighet härmed.

Tidigare ställningstaganden

Utskottet har tidigare avstyrkt motsvarande motionsyrkanden, senast våren 2004 (bet. 2003/04:LU22). Utskottet har hänvisat till att resultatet av pågående beredningsarbete med anledning av departementspromemorian (Ds 2001:36) Hovrättsprocessen i framtiden bör avvaktas.

Pågående arbete

Som ett resultat av ovan nämnda beredningsarbete har regeringen den 3 februari 2005 överlämnat en lagrådsremiss om reformering av processen i allmän domstol. En proposition är aviserad till den 23 mars 2005.

I lagrådsremissen föreslås bl.a. att systemet med prövningstillstånd utvidgas till att omfatta flertalet slag tvistemål och domstolsärenden som överklagas från tingsrätt till hovrätt. Regeringen framhåller att systemet med prövningstillstånd inte innebär någon begränsning i överklaganderätten enligt rättegångsbalken. Vad reglerna om prövningstillstånd innebär är att hovrätten vid en inledande bedömning tar ställning till om handläggningen bör fortsätta med en fullständig rättegång eller om tingsrättens avgörande bör stå fast.

Regeringen föreslår att prövningstillstånd skall krävas i hovrätt vid överklagande av en tingsrätts avgörande i tvistemål. Undantag skall dock gälla för de s.k. familjemålen, dvs. mål om vårdnad, boende eller umgänge. I det sammanhanget hänvisar regeringen till att 2002 års vårdnadskommitté (Ju 2002:09) för närvarande arbetar med att utreda bl.a. hur man kan komma till rätta med långvariga och upprepade domstolsprocesser. En viktig aspekt i detta sammanhang är, anför regeringen, frågan om prövningstillstånd i hovrätten. Enligt regeringens mening bör frågor om hur processen i familjemål skall utformas för framtiden behandlas i ett sammanhang. Förslaget i departementspromemorian om prövningstillstånd i familjemålen bör därför enligt regeringen inte genomföras inom ramen för detta lagstiftningsärende.

Den ovan nämnda parlamentariska kommitté som tillkallats för att utvärdera 1998 års vårdnadsreform, 2002 års vårdnadskommitté, skall redovisa resultatet av sitt arbete senast den 31 mars 2005 (dir. 2002:89 och 2004:167).

Utskottets ställningstagande

Det förslag som regeringen nu i en lagrådsremiss har lagt fram om en utvidgning av kravet på prövningstillstånd i hovrätt omfattar även mål om äktenskapsskillnad och upplösning av partnerskap. En sådan förändring ligger i linje med motionärernas önskemål om att snabbare få till stånd en lagakraftvunnen dom. Utskottet är för sin del inte berett att föreslå någon sådan begränsning i överklaganderätten som förespråkas i motion L304, och utskottet föreslår att riksdagen avslår motionen.

Förutsättningar för sambolagens tillämpning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om förutsättningarna för sambolagens tillämpning. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden. Jämför reservation 6 (m, fp, kd).

Motionen

Inger René m.fl. (m) anser i motion L237 att tiden nu är mogen för att pröva om ett anmälningsförfarande bör införas i sambolagen samt vilka för- och nackdelar som skulle vara förenade med en sådan ordning. Enligt motionärernas uppfattning är det principiellt tveksamt att en tämligen omfattande familjerättslig lagstiftning blir tillämplig på par utan att de själva har avsett eller känt till detta. Ett tillkännagivande begärs i enlighet härmed (yrkande 1).

Tidigare ställningstaganden

Motionsyrkanden med motsvarande inriktning har tidigare behandlats av utskottet. Våren 2003, i samband med behandlingen av proposition 2002/03:80 Ny sambolag, avstyrkte utskottet de då aktuella motionerna med motiveringen att de faktiska förhållandena skall vara avgörande för om lagen skall tillämpas (bet. 2002/03:LU19). Riksdagen följde utskottet.

När utskottet senast, våren 2004, behandlade ett motsvarande motionsyrkande ansåg utskottet att det inte fanns skäl att frånga sitt tidigare ställningstagande (bet. 2003/04:LU22).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser alltså att det inte finns skäl att frånga riksdagens ställningstaganden från våren 2003. Motion L237 yrkande 1 bör således avslås.

Följdändringar till den nya sambolagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som gäller följdändringar till den nya sambolagen. Utskottet hänvisar till en aviserad proposition.

Motionerna

I motion L237 av Inger René m.fl. (m) anförs att regeringen i proposition 2002/03:80 Ny sambolag valde att inte föreslå följdändringar i de författningar som berörs av sambolagens tillämpningsområde. Enligt motionä-

terna får detta till följd att de berörda författningarna får ett tillämpningsområde som står i strid med deras ordalydelse. Mot denna bakgrund begär motionärerna ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör återkomma till riksdagen med förslag till erforderliga följdändringar (yrkande 2).

Liknande synpunkter framförs i motion L295 av Lars Leijonborg m.fl. (fp). I motionen yrkas att regeringen före utgången av innevarande riksmöte lägger fram de av riksdagen beställda lagförslagen med följdändringar till sambolagen (yrkande 3).

Tidigare ställningstaganden

I samband med beredningen av proposition 2002/03:80 Ny sambolag behandlade utskottet ett motionsyrkande med motsvarande inriktning. Utskottet uttalade då att man ansåg det angeläget att några följdändringar i vissa andra författningar, utom de med anknytning till assisterad befruktning för lesbiska par, snarast skulle komma till stånd. Risken var annars, enligt utskottet, att det kunde bli svårigheter att tillämpa dessa. Utskottet ansåg att regeringen skyndsamt borde återkomma till riksdagen med förslag till sådana författningsändringar, och förordade ett tillkännagivande med detta innehåll (bet. 2002/03:LU19). Riksdagen följde utskottet (rskr. 2002/03:211).

Ett motsvarande motionsyrkande avstyrktes av utskottet våren 2004, då utskottet förutsatte att regeringen utan dröjsmål skulle återkomma till riksdagen med erforderliga lagförslag (bet. 2003/04:LU22).

Utskottets ställningstagande

Regeringen har den 3 mars 2005 överlämnat en lagrådsremiss om assisterad befruktning och föräldraskap. I lagrådsremissen föreslås också ändringar i vissa lagar som utgör följdlagstiftning till sambolagen och som tydliggör att även sambor av samma kön omfattas av lagstiftningen. En proposition är aviserad till den 23 mars 2005. Mot bakgrund härav är det, enligt utskottets mening, inte nu påkallat med någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionerna L237 yrkande 2 och L295 yrkande 3. Motionerna bör således avslås.

Översyn av samäganderättslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande i vilket det begärs en översyn av samäganderättslagen. Jämför reservation 7 (m, fp, kd, c).

Bakgrund

Särskilda bestämmelser om samäganderätt finns i lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt. Kan delägarna inte enas om den samägda egendomens förvaltning och nyttjande kan varje delägare enligt 3 § ansöka om att rätten förordnar att egendomen under en viss tid omhändertas av god man. Är delägarna inte eniga om hur man upplöser ett samägande, kan varje delägare enligt 6 § vända sig till en domstol och begära att den samägda egendomen skall säljas på offentlig auktion för delägarnas räkning. Detta kan förhindras om en delägare kan visa synnerliga skäl för anstånd. Domstolen skall i samband med förordnandet om försäljningen också bestämma ett pris under vilket egendomen inte får säljas. Samäganderättslagen är tillämplig även på samägande mellan makar, registrerade partner och sambor.

Motionen

I motion L359 av Yvonne Andersson m.fl. (kd) begärs ett tillkännagivande om behovet av att omgående göra en översyn av samäganderättslagen i syfte att komma till rätta med de problem som uppstår för makar, registrerade partner och sambor när de inte är eniga om hur ett samägande skall upplösas.

Tidigare ställningstaganden

Ett motionsyrkande med samma inriktning avstyrktes av utskottet våren 2004 (bet. 2003/04:LU22). Utskottet noterade då att Samboendekommittén i sitt betänkande (SOU 1999:104) Nya samboregler tagit upp frågan om en översyn av samäganderättslagen men konstaterat att den föll utanför utredningsuppdraget. Kommittén framhöll dock att det är av stor vikt att frågan utreds i annan ordning. Vidare pekade utskottet på att regeringen i proposition 2002/03:80 Ny sambolag konstaterat att praktiska skäl i och för sig kan tala för att samäganderätt borde kunna upplösas i en bodelning. En sådan ordning kräver dock ganska ingripande förändringar av bodelningsreglerna och måste analyseras noggrant. Detta, anförde regeringen, kunde inte göras då, men det kan finnas anledning att överväga frågan vid en eventuell framtida översyn av bodelningsreglerna i äktenskapsbalken. Utskottet delade regeringens bedömning att det finns anledning att närmare överväga frågan om samäganderätt borde kunna upplösas i en bodelning, och förutsatte att regeringen kommer att överväga frågan i ett lämpligt sammanhang.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar alltjämt den av regeringen tidigare uttalade bedömningen att det finns anledning att närmare överväga frågan om samäganderätt borde kunna upplösas i en bodelning. Som utskottet tidigare anfört bör frågan övervägas i ett lämpligt sammanhang, och utskottet utgår från att regeringen följer frågan och vidtar erforderliga åtgärder.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion L359.

Jämkning av bodelning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som gäller jämkning av bodelning. Utskottet hänvisar till pågående arbete inom Regeringskansliet.

Bakgrund

I samband med en äktenskapsskillnad skall makarnas egendom fördelas genom bodelning såvida inte makarna har endast enskild egendom och ingen av dem begär att få överta bostad eller bohag från den andra maken (9 kap. 1 § äktenskapsbalken). Vid beräkningen av makarnas andelar i boet skall så mycket avräknas från en makes giftorättsgodts att det täcker de skulder som den maken hade när talan om äktenskapsskillnad väcktes (11 kap. 2 § äktenskapsbalken). Sålunda skall den ena makens anspråk på att få vara med och dela på den andre makens giftorättsgodts tillgodoses först efter det att den maken har tilldelats egendom som täcker de skulder han eller hon ådragit sig före den för bodelningen avgörande tidpunkten. Om dessa skulder är större än den makens giftorättsgodts finns det ingenting kvar för den förstnämnda maken att vara med och dela på.

Enligt 12 kap. 1 § äktenskapsbalken finns det möjlighet att jämka en bodelning. I den mån det med hänsyn särskilt till äktenskapets längd men även till makarnas ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt är oskäligt att en make vid bodelningen skall lämna egendom till den andra maken i den omfattning som följer av 11 kap. äktenskapsbalken, skall bodelningen i stället göras så att den förstnämnda maken får behålla mer av sitt giftorättsgodts.

Motionerna

Jan Ertsborn m.fl. (fp) begär i motion L248 ett tillkännagivande om en ändring av jämningsregeln i 12 kap. 1 § äktenskapsbalken (yrkande 8). Motionärerna anser att en möjlighet till jämkning bör införas även till förmån för den av makarna som har minst giftorättsgodts. En allmän jämningsregel som har till syfte att förhindra oskäliga bodelningsresultat bör, enligt motionärerna, erbjuda makarna likhet inför lagen.

I ett flertal motioner behandlas frågan om möjligheterna till jämkning av bodelning i situationer när en make har gjort sig skyldig till övergrepp mot den andre maken eller någon annan närstående och förpliktats att betala skadestånd. Sålunda begär Magdalena Andersson (m) i motion L216 ett tillkännagivande med innebörden att jämningsreglerna i det här avseendet behöver ses över för att otillfredsställande bodelningsresultat skall kunna undvikas. Liknande krav framställs i motionerna L248 av Jan Ertsborn m.fl. (fp) (yrkande 4), L258 av Kerstin Engle m.fl. (s), L302 av Tasso Stafilidis m.fl. (v), L309 av Håkan Juholt (s), L321 av Johan Pehrson (fp), L329 av

Agneta Lundberg och Hans Stenberg (båda s), L338 av Annika Carlsson och Birgitta Carlsson (båda c) (yrkande 2), L345 av Britta Rådström och Carin Lundberg (båda s), L363 av Elisebeht Markström (s), L388 av Kenth Högström och Birgitta Ahlqvist (båda s), Ju292 av Johan Pehrson m.fl. (fp) (yrkande 13), Ju293 av Johan Pehrson m.fl. (fp) (yrkande 22) och Ju488 av Beatrice Ask m.fl. (m) (yrkande 7).

Tidigare ställningstaganden

Motionsyrkanden om möjligheterna till jämkning av bodelning avstyrktes av utskottet våren 2004. Utskottet var då inte berett att förorda någon riksdagens åtgärd med anledning av motionerna (bet. 2003/04:LU22).

Pågående arbete

Justitiedepartementet gav i november 2004 en sakkunnig person i uppdrag att biträda departementet med att utreda frågor om skadestånd och bodelning. Enligt den promemoria som ligger till grund för uppdraget (Ju 2004/10515/P) skall det övervägas om det finns anledning att ändra jämkningsregeln i 12 kap. 1 § äktenskapsbalken så att möjlighet till jämkning ges i fler fall. Ställning skall tas till om jämkning liksom i dag endast bör kunna ske till förmån för den make som har störst giftorättsgods eller om regeln i stället bör få en mer generell utformning. I promemorian anges att jämkningsregler av den typen finns t.ex. i andra nordiska länder. Vid övervägandena skall uppmärksammas dels de situationer där en make gjort sig skyldig till övergrepp mot den andra maken eller någon annan närstående och förpliktats att betala skadestånd, dels andra situationer där en jämkning kan vara motiverad.

Vidare anges i promemorian att även andra möjligheter får övervägas för att undvika otillfredsställande bodelningsresultat i de situationer som har uppmärksamats, dvs. främst när medel har betalats ut till en make på grund av en fordran på skadestånd eller brottskadeersättning eller när en make har en sådan skuld. Tänkbara åtgärder skulle, enligt vad som anförs i promemorian, kunna vara att medel som har betalats ut till en make görs till enskild egendom eller att särskilda undantag görs när det gäller vilken egendom som skall ingå i bodelningen och vilka skulder som skall avräknas (10 och 11 kap. äktenskapsbalken). Uppdraget skall redovisas senast den 1 september 2005.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser med tillfredsställelse på att det nu har inletts ett arbete inom Regeringskansliet för att se över frågor om skadestånd och bodelning i syfte att otillfredsställande bodelningsresultat skall kunna undvikas, främst i de situationer där en make har gjort sig skyldig till övergrepp mot den andra maken eller någon närstående och förpliktats att betala skadestånd. Utskottet har stor förståelse för de synpunkter som i dessa delar kommer till uttryck

i motionerna och anser att arbetet med den här frågan bör prioriteras. Enligt utskottets mening bör dock resultatet av det pågående utredningsarbetet nu avvaktas, och någon vidare åtgärd av riksdagen är därför inte påkallad.

Såvitt gäller motion L248 yrkande 8 finner utskottet att de synpunkter som framförs i detta sammanhang ligger i linje med vad som skall övervägas inom ramen för nu pågående arbete. Med hänvisning till den pågående översynen föranleder därför inte heller detta motionsyrkande någon åtgärd från riksdagens sida.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna L216, L248 yrkandena 4 och 8, L258, L302, L309, L321, L329, L338 yrkande 2, L345, L363, L388, Ju292 yrkande 13, Ju293 yrkande 22 och Ju488 yrkande 7.

Gemensamma lån m.m. vid bodelning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som gäller uppdelning av gemensamma lån och andra krediter vid äktenskapsskillnad och bodelning. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden. Jämför reservationerna 8 (v, c) och 9 (kd).

Bakgrund

När två eller flera personer gemensamt tar ett lån är de enligt 1 kap. 2 § skuldebrevslagen (1936:81) solidariskt ansvariga för skulden, såvida inte förbehåll har gjorts om delad ansvarighet. Det solidariska ansvaret innebär att långivaren har rätt att vända sig mot vilken som helst av låntagarna och utkräva hela skuldbeloppet. Den låntagare som därvid tvingas att betala mer än vad som belöper på henne eller honom har sedan rätt att kräva övriga gäldenärer på vad som belöper på dem, s.k. regressrätt.

Motionerna

Tasso Stafílidis m.fl. (v) begär i motion L301 att regeringen skall lägga fram lagförslag som innebär att det vid äktenskapsskillnad respektive uppdelning av partnerskap alltid skall göras en uppdelning av lån som har tagits för gemensamt bruk. Liknande krav framställs i motion L338 av Annika Carlsson och Birgitta Carlsson (båda c) (yrkande 6). Därutöver anser motionärerna att från den dag begäran om äktenskapsskillnad registrerats skall personligt betalningsansvar gälla för den make eller sambo som utnyttjar en gemensam kredit. Ett tillkännagivande begärs i enlighet härmed (yrkande 7).

Tidigare ställningstaganden

Motionsyrkanden med motsvarande inriktning har behandlats av utskottet vid ett flertal tidigare tillfällen. Utskottet har tidigare bl.a. uttalat att lånevillkoren till alla delar måste betraktas som en integrerad del av låneavtalet, och att ändringar i avtalet – i enlighet med grundläggande civilrättsliga principer – inte kan komma till stånd utan att avtalets parter är överens om det. En lösning på problemet måste således, framhöll utskottet, innefatta en överenskommelse med långgivaren. Utskottet har tidigare även uttalat att den allmänna utgångspunkten för kreditavtal, liksom för andra civilrättsliga avtal, måste vara att villkor inte kan ändras såvida inte båda parter är överens om detta (se bet. 1995/96:LU18 och 1996/97:LU6). Riksdagen har följt utskottet.

När utskottet senast, våren 2004, i sitt av riksdagen godkända betänkande behandlade liknande motionsyrkanden fann utskottet inte skäl att frångå sina tidigare ställningstaganden. Utöver vad utskottet tidigare anfört konstaterade utskottet att ett bifall till motionsyrkandena skulle innebära en genomgripande förändring av svensk rätt som utskottet inte kunde ställa sig bakom (2003/04:LU22).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller den inställning som utskottet tidigare gett uttryck för och kan således inte ställa sig bakom kraven i motionerna. Riksdagen bör därför avslå motionerna L301 och L338 yrkandena 6 och 7.

Tidsfrister vid bodelning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden med krav på att bestämmelser om vissa tidsfrister skall införas i lagstiftningen om bodelning. Jämför reservationerna 10 (m, fp, kd, c) och 11 (fp, c).

Bakgrund

När ett äktenskap upplöses skall makarnas egendom fördelas mellan dem genom bodelning (9 kap. 1 § äktenskapsbalken). Bodelning behövs dock inte, om makarna endast har enskild egendom och ingen av dem begär att få överta bostad eller bohag från den andra maken. Bodelning kan ske antingen genom avtal, varigenom makarna själva bestämmer om egendomens fördelning på andelar och lotter, eller genom s.k. tvångsbodelning. Det senare innebär en särskild förrättning verkställd av en bodelningsförrättare, vars avgörande kan klandras till domstol.

Bodelning med anledning av äktenskapsskillnad skall förrättas när äktenskapet har upplösts (9 kap. 4 § äktenskapsbalken). Om någon av makarna begär bodelning när ett mål om äktenskapsskillnad pågår, skall bodelningen dock förrättas genast. Någon tid inom vilken bodelning senast skall begäras finns inte i äktenskapsbalken.

I ett rättsfall från år 1993 har Högsta domstolen ansett att en make förlorat sin rätt att påkalla bodelning efter äktenskapsskillnad när ansökan om bodelningsförrättare kom in först 24 år efter äktenskapsskillnaden och den f.d. maken inte åberopade någon omständighet som förklarade dröjsmålet (NJA 1993 s. 570).

Det kan vidare noteras att sambolagen (2003:376) innehåller en bestämmelse om tidsfrist för bodelning. Begäran om bodelning skall framställas senast ett år efter det att samboförhållandet upphörde (8 §). I propositionen med förslag till sambolag (prop. 2002/03:80) anförde regeringen att en sådan tidsfrist skulle medföra ett avsteg från samstämmigheten mellan sambolagen och äktenskapsbalken, men att den inte skulle innebära att skyddet för sambor skulle bli mer långtgående än skyddet för makar. Enligt regeringens mening framstod dessutom olikheten som motiverad med hänsyn till att bodelning enligt sambolagen – i motsats till vad som gäller enligt äktenskapsbalken – inte är obligatorisk.

Motionen

Jan Ertsborn m.fl. (fp) begär i motion L248 ett tillkännagivande om införande av en tidsgräns för rätten att påkalla bodelning (yrkande 7). Motionärerna pekar på att det är otillfredsställande för såväl makar som andra berörda att ekonomiska mellanhavanden hålls svävande under en mycket lång tid.

I samma motion begärs också ett tillkännagivande om att det bör införas regler om att lösöre som har tilldelats den ena maken i en bodelning och som skall avhämtas hos den andre maken, skall ha avhämtats senast vid en i bodelningen angiven tidpunkt (yrkande 6). Enligt motionärerna kan förvaring av lösöret förorsaka kostnader och olägenheter för den part som har att förvara lösöret till dess att det avhämtas. Det bör därför införas möjlighet för en bodelningsförrättare att föreskriva att avhämtande skall ha skett vid en viss angiven tidpunkt och att rätten till lösöret annars förfaller.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte någon annan uppfattning än motionärerna om det angelägna i att makars ekonomiska mellanhavanden efter en äktenskapsskillnad klaras ut så snart som möjligt och att detta gäller även andra konsekvenser av en äktenskapsskillnad, t.ex. omhändertagande av lösöre. Utskottet utgår från att regeringen uppmärksammar frågan och vidtar erforderliga åtgärder utan något formellt tillkännagivande från riksdagens sida. Motion L248 yrkandena 6 och 7 bör därför avslås.

Bodelningskostnader

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med krav på en utvidgning av den s.k. ersättningsgarantin vid bodelning. Jämför reservation 12 (m, fp, v, c).

Bakgrund

Om två makar inte kan enas om en bodelning skall domstol efter ansökan av en make förordna en bodelningsförrättare. Denne har rätt att få arvode och ersättning för sina utgifter och kostnaderna skall, som huvudregel, betalas av makarna med hälften vardera.

Enligt rättshjälpslagen (1996:1619) får rättshjälp inte beviljas i en angelägenhet som rör bodelning i annat fall än vid klander av bodelning (10 § första stycket 8). I samband med införandet av 1996 års rättshjälpslag tillkom en bestämmelse i 17 kap. 7 a § äktenskapsbalken om en ny form av bistånd vid bodelning (prop. 1996/97:9, bet. JuU3, rskr. 55). Bestämmelsen innebär att ersättning till bodelningsförrättare för högst fem timmars arbete kan betalas av allmänna medel och att domstol kan besluta om en s.k. ersättningsgaranti. Ett sådant beslut innebär att ersättning till bodelningsförrättaren betalas av allmänna medel om den make som har gjort ansökan vid bodelningen tillskiftas egendom till ett värde som understiger 100 000 kr. I annat fall får bodelningsförrättaren rätt till ersättning av makarna enligt de regler som gäller i allmänhet vid bodelning. Ansökan skall bifallas om det är skäligt med hänsyn till makens ekonomiska och personliga förhållanden samt omständigheterna i övrigt.

Motionen

I motion L248 begär Jan Ertsborn m.fl. (fp) ett tillkännagivande om en utvidgning av ersättningsgarantins tillämplighet (yrkande 5). Motionärerna anser att befintliga begränsade möjligheter till ersättning av allmänna medel innebär svårigheter för den som vill få till stånd en bodelning i fall där den andre maken är passiv eller obstruerar. Ett sätt att få fler bodelningar genomförda skulle, enligt motionärerna, vara att utvidga gränserna för ersättningsgarantins tillämplighet.

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan bidrar staten i viss utsträckning till kostnaderna för bodelningsförrättare. Utskottet är inte berett att nu föreslå någon utvidgning av bestämmelsens tillämpningsområde, och motion L248 yrkande 5 bör därför avslås.

Nordisk lagharmonisering

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande med krav på en harmonisering av familjerätten och successionsrätten inom Norden. Utskottet hänvisar till pågående arbete inom Nordiska rådet. Jämför reservation 13 (fp, c).

Motionen

Jan Ertsborn m.fl. (fp) begär i motion L248 ett tillkännagivande om en harmonisering av familjerätten och successionsrätten inom Norden (yrkande 1). Eftersom de olika rättsliga lösningarna i de nordiska länderna kraftigt skiljer sig åt i vissa viktiga frågor anser motionärerna att en lagharmonisering bör komma till stånd.

Pågående arbete inom Nordiska rådet

En arbetsgrupp har fått i uppdrag av de nordiska justitieministrarna att undersöka möjligheten att harmonisera familje- och arvsrätten i Norden. Jämförande studier har genomförts beträffande äktenskapsrätten, successionsrätten samt rättsförhållandet mellan barn och föräldrar. Den senare studien kommer såvitt utskottet erfarit att följas upp med ett seminarium om barnrätt i Oslo i juni 2005. Även en konferens om arvsrättsliga frågor planeras.

Den arbetsgrupp som består av tjänstemän från berörda departement i de nordiska länderna (Den nordiska expertgruppen för familjerätt) har fått mandat av Ämbetsmannakommittén att fortsätta utvärderingen av de praktiska behoven av en lagharmonisering. Detta arbete kommer att ske kontinuerligt under de närmaste åren.

Tidigare ställningstaganden

Våren 2004 avstyrkte utskottet ett likalydande motionsyrkande med hänvisning till pågående arbete inom Nordiska rådet. Utskottet ansåg att det inte fanns skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagen, och riksdagen följde utskottet (bet. 2003/04:LU22).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser alltså att det pågående arbetet inom Nordiska rådet bör avvaktas. Motion L248 yrkande 1 bör därför avslås.

Egendomsförhållanden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som behandlar olika frågor om eigendomsförhållanden mellan makar, registrerade partner och sambor. Utskottet hänvisar till pågående arbete inom Nordiska rådet. Jämför reservationerna 14 (m, fp) och 15 (v).

Bakgrund

Enligt 1 kap. 3 § äktenskapsbalken råder varje make över sin eigendom och svarar för sina skulder. Av 7 kap. 1 § äktenskapsbalken följer att en makes eigendom är giftorättsgods i den mån den inte är enskild eigendom. I 7 kap. 2 § äktenskapsbalken regleras vilken eigendom som är enskild. Av bestämmelsen följer att enskild eigendom bl.a. är eigendom som till följd av äktenskapsförord är enskild, eigendom som en make har fått i gåva av någon annan än den andre maken med det villkoret att eigendomen skall vara mottagarens enskilda, eigendom som en make har erhållit genom testamente med det villkoret att den skall vara mottagarens enskilda, eigendom som en make har ärvt och som enligt testamente av arvlåtaren skall vara mottagarens enskilda. Bestämmelser om vad som skall ingå i en bodelning finns i 10 kap. äktenskapsbalken.

Motionerna

Inger René m.fl. (m) begär i motion L238 ett tillkännagivande om att eigendom som en make, partner eller sambo erhållit i arv eller gåva som huvudregel skall vara mottagarens enskilda eigendom. Om gåvogivaren eller testatorn inte förbjudit det bör det finnas en möjlighet för den enskilde att genom äktenskapsförord förordna att eigendomen skall vara giftorättsgods.

Jan Ertsborn m.fl. (fp) anser i motion L248 att det är dags att överge den strikta hälftindelningen vid bodelningar och införa en rätt att från hälftindelningen undanta såväl föräktenskaplig eigendom som sådan eigendom som erhållits genom arv och gåva (yrkande 2). Vidare anser motionärerna att det skall införas en rätt för parterna att avtala om att viss eigendom skall vara enskild vid skilsmässa men giftorättsgods vid dödsfall (yrkande 3).

Tidigare ställningstaganden

Våren 2004 avstyrkte utskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande likalydande motionsyrkanden (bet. 2003/04:LU22). Utskottet anförde att i den studie om äktenskapsrätten som gjorts inom Nordiska rådet rekommenderar arbetsgruppen att eigendom som en make ägt före äktenskapet eller fått genom arv eller gåva inte skall ingå i en bodelning såvida inte makarna bestämt annorlunda genom avtal i form av äktenskapsförord. Enligt arbetsgruppen talar flera skäl för en begränsning av delningsegendomen i äkten-

skapet när numera uppemot hälften av alla ingångna äktenskap upplöses genom äktenskapsskillnad. Det finns, enligt arbetsgruppen, inte något övervägande ändamålsskäl för att egendom som en make ägt före äktenskapet, ärvt eller fått i gåva enligt huvudregeln skall vara delningsbar vid äktenskapsupplösning. Utskottet ansåg att motionsyrkandena, med hänvisning till det pågående arbetet inom Nordiska rådet, då inte borde föranleda någon åtgärd från riksdagen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare inställning och föreslår att motionerna L238 samt L248 yrkandena 2 och 3 bör avslås.

Reservationer

1. Äktenskap och partnerskap, punkt 1 (m)

av Inger René (m), Bertil Kjellberg (m) och Ewa Thalén Finné (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om äktenskap och partnerskap. Därmed avslår riksdagen motionerna 2004/05:K287 yrkande 7, 2004/05:L208 yrkandena 1 och 2, 2004/05:L225, 2004/05:L226, 2004/05:L241, 2004/05:L254, 2004/05:L256, 2004/05:L262 yrkandena 1–3, 2004/05:L269, 2004/05:L273, 2004/05:L295 yrkandena 1 och 2, 2004/05:L362 yrkandena 3–6, 2004/05:L365, 2004/05:L370 yrkandena 1 och 2, 2004/05:U257 yrkandena 4 och 17–20 samt 2004/05:So604 yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Det är bra att en utredning om lagstiftningen kring äktenskap och kring homosexuell samlevnad nu kommer till stånd. Utskottet har våren 2004, genom att bifalla motionerna 2002/03:L233 yrkande 2 och 2002/03:L254 yrkande 9, tagit ställning för en könsneutral äktenskapslagstiftning. Enligt vår mening är det viktigt att utredningen beaktar sådant som talar såväl för som emot en könsneutral äktenskapslagstiftning. Vi har även i övrigt delvis andra utgångspunkter än de som kommer till uttryck i regeringens direktiv. Utredningen borde ha fått i uppgift att pröva om det inom ramen för en gemensam lagstiftning kan möjliggöras såväl för personer av olika kön att ingå äktenskap som för personer av samma kön att ingå partnerskap. I båda fallen kan begreppet makar användas men däremot skall begreppen äktenskap och partnerskap hållas åtskilda. I det sammanhanget kunde utredas om en sådan åtskillnad i begrepp kan anses innefatta någon form av diskriminering eller kränkning.

Vi anser inte heller att s.k. civiläktenskap skall prövas, dvs. en ordning där äktenskapet blir juridiskt bindande genom registrering hos myndighet, varefter paret frivilligt kan föranstalta om en religiös eller icke-religiös ceremoni. Nu gällande ordning där ingående av äktenskap kan ske i Svenska kyrkan, annat trossamfund eller borgerligt skall, enligt vår mening, bibehållas. Motsvarande ordning bör gälla för partnerskap men i enlighet med religionsfrihetens krav måste det ankomma på respektive samfund att själv avgöra vilka vigslar som är förenliga med respektive samfunds trosuppfattning.

De frågor som nu skall utredas är mycket omfattande och svåra, och det är frågor som engagerar väldigt många människor. Vi hade utgått från att vi på sedvanligt sätt, genom företrädare för vårt parti, inom ramen för en parlamentarisk kommitté skulle få framföra vårt partis synpunkter i dessa frågor. Detta var också innebörden av riksdagens tillkännagivande till regeringen våren 2004. Enligt riksdagens mening skulle regeringen tillsätta en parlamentariskt kommitté. Mot bakgrund härav, och med tanke på komplexiteten i de frågor som skall behandlas, anser vi att det är synnerligen anmärkningsvärt att regeringen beslutat att arbetet skall bedrivas av en särskild utredare. Att utredaren skall biträdas av två referensgrupper, varav den ena med företrädare för riksdagspartierna, uppväger enligt vår mening inte detta.

Mot den nu angivna bakgrunden anser vi att regeringen snarast bör besluta tilläggsdirektiv som innebär dels att utredningen om lagstiftningen kring äktenskap och homosexuell samlevnad övergår till att bli en parlamentariskt sammansatt kommitté, dels att direktiven för denna kommitté får en ändrad inriktning i enlighet med vad som anförts ovan.

Vad som nu anförts bör riksdagen, med avslag på motionerna K287 yrkande 7, L208 yrkandena 1 och 2, L225, L226, L241, L254, L256, L262 yrkandena 1–3, L269, L273, L295 yrkandena 1 och 2, L362 yrkandena 3–6, L365, L370 yrkandena 1 och 2, U257 yrkandena 4 och 17–20 samt So604 yrkandena 2 och 3, som sin mening ge regeringen till känna.

2. Äktenskap och partnerskap, punkt 1 (kd)

av Ingemar Vänerlöv (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen om äktenskap och partnerskap. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:L370 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2004/05:K287 yrkande 7, 2004/05:L208 yrkandena 1 och 2, 2004/05:L225, 2004/05:L226, 2004/05:L241, 2004/05:L254, 2004/05:L256, 2004/05:L262 yrkandena 1–3, 2004/05:L269, 2004/05:L273, 2004/05:L295 yrkandena 1 och 2, 2004/05:L362 yrkandena 3–6, 2004/05:L365, 2004/05:U257 yrkandena 4 och 17–20 samt 2004/05:So604 yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Barn har genom FN:s barnkonvention rätt att ha vetskap om sina föräldrar och att bli vårdade av dessa. Ett av äktenskapets ursprungliga ändamål är omsorgen om barnen. Alla barn har en naturlig rätt att bli omhändertagna och omvårdade av sina båda biologiska föräldrar, eftersom dessa båda är orsaken till, och ansvariga för, barnets tillblivelse och existens. Äktenska-

pet är till för att så långt möjligt omge barnen med ett rättsligt och etiskt sammanhang – en ”familjemiljö”, för att använda samma terminologi som FN:s barnkonvention, som säkrar deras rättigheter visavi sina biologiska föräldrar och tydliggör föräldrarnas skyldigheter.

Barn behöver och har rätt till en manlig och en kvinnlig förebild samt till sina biologiska föräldrar. Även om inte alla barn har kontakt med både sin mamma och sin pappa skall staten inte medverka till familjebildningar där barn från början berövats rätten till en av sina föräldrar. Därför har Kristdemokraterna också tidigare sagt nej till homosexuellas möjlighet till assisterad befruktning (insemination) och att prövas som adoptivföräldrar, just för barnens skull.

Att slå vakt om äktenskapet är därför som vi kristdemokrater ser det att slå vakt om barnens rättigheter. Familjer med äktenskapet som grund är stabilare än andra familjer som lever enligt juridiska samlevnadsformer. Enligt all tillgänglig statistik är det större risk att barn till föräldrar som är sambor får uppleva att föräldrarna separerar jämfört med barn vars föräldrar är gifta. Vid en separation är risken givetvis större att barnet förlorar kontakten, helt eller delvis, med den ena föräldern. Barn har störst möjligheter att utvecklas och mogna på ett positivt sätt i en stabil familjemiljö.

Vidare anser Kristdemokraterna att äktenskapet som institution bör bevaras som juridisk gemenskap även utifrån kulturella aspekter. Äktenskapet är en del av vårt kulturella arv och har genom tiderna varit benämningen på samlevnadsformen mellan man och kvinna. Som tidigare anförts har äktenskapet en stabiliserande funktion och äktenskapet som sådant är därför förknippat med positiva värden.

Därutöver bör uppmärksammas att det internationellt sett kan bli problematiskt om vi inför en könsneutral äktenskapsbalk. Hittills är det få länder som har en sådan ordning och många länder accepterar inte homosexuella äktenskap. Detta skulle kunna leda till problem även för personer av olika kön som har gift sig med varandra i Sverige.

För oss kristdemokrater har alla människor samma absoluta och okränkbara värde oavsett kön, ålder, social position, etnisk och religiös tillhörighet eller sexuell identitet. Därför är det viktigt att betona att homosexuella i Sverige sedan 1995 får registrera sitt partnerskap med samma rättsliga skydd som gifta. Ett partnerskap har med några få undantag samma rättsverkningar som ett äktenskap. Med den likabehandling som i dag finns mellan äktenskap och registrerat partnerskap anser vi att det inte finns något behov av att utreda frågan om en könsneutral äktenskapsbalk. Om det visar sig att partnerskapslagen är i behov av en modernisering är vi inte främmande för att en sådan kommer till stånd.

Att olika juridiska samlevnadsformer har olika benämningar och regleras med olika lagar är, enligt vår uppfattning, inte diskriminerande eftersom ingen missgynnas av den ordningen. Man kan inte heller anse det diskriminerande att heterosexuella inte får registreras som partner.

Vi kristdemokrater anser att det är viktigt att samma möjligheter till förrättning av de olika samlevnadsformerna finns. Men ingen kyrka skall tvingas att utföra en förrättning som de av skilda skäl finner vara fel. Då går vi emot religionsfriheten. Kyrkorna måste själva bestämma.

Det finns ingen anledning att ta ifrån kyrkorna vigselrätten, något som har föreslagits i vissa motioner. Det skulle bara krångla till det för alla som vill gifta sig i en kyrka. Nuvarande system fungerar bra och därför vill vi bevara det. Vi anser inte heller att uppdragen som vigsel- och registreringsförrättare med automatik bör göras till ett gemensamt uppdrag. I sammanhanget är av intresse att nämna att av den ovan redovisade statistiken framgår att det förrättades knappt 40 000 vigslar under år 2003 mot drygt 200 partnerskapsregistreringar. Av vigslarna förrättades ungefär 60 % av Svenska kyrkan. Vid utgången av år 2003 var drygt 3 miljoner män och kvinnor folkbokförda som gifta medan knappt 3 000 kvinnor och män var folkbokförda som registrerade partner.

På grund av det anförda anser vi att det är av stor vikt att äktenskapsbalcken lämnas orörd i sin nuvarande form, så att ett äktenskap även i fortsättningen endast kan ingås av en kvinna och en man. För samhället finns, vilket har framgått ovan, starka skäl att göra allt för att stärka äktenskapet som en varaktig relation mellan en man och en kvinna – för barnens skull. Mot denna bakgrund anser Kristdemokraterna att frågan om en könsneutral äktenskapslagstiftning inte behöver utredas. Däremot anser vi att samhället i opinionsbildning och lagstiftning skall framhålla att en medveten vilja till stabil familjegemenskap bäst markeras genom äktenskapet. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförts bör riksdagen, med bifall till motionerna L370 yrkandena 1 och 2 samt med avslag på motionerna K287 yrkande 7, L208 yrkandena 1 och 2, L225, L226, L241, L254, L256, L262 yrkandena 1–3, L269, L273, L295 yrkandena 1 och 2, L362 yrkandena 3–6, L365, U257 yrkandena 4 och 17–20 samt So604 yrkandena 2 och 3, som sin mening ge regeringen till känna.

3. Ersättning till vigsel- och registreringsförrättare, punkt 2 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp), Mia Franzén (fp), Ingemar Vänerlov (kd), Ewa Thalén Finné (m) och Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om ersättning till vigsel- och registreringsförrättare. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:L358 och avslår motionerna 2004/05:L259 och 2004/05:L342.

Ställningstagande

Vi anser att ersättningen till vigsel- och registreringsförrättare är för låg. Ersättningen har varit oförändrad under många år. Det är, enligt vår mening, viktigt att uppmuntra människor att åta sig denna typ av uppdrag. Risker finns annars att det uppstår problem vid rekryteringen av vigsel- och registreringsförrättare.

Utskottet har vid ett flertal tillfällen, senast våren 2004, uttalat sig för att ersättningsnivåerna bör höjas. Riksdagen har följt utskottet. Regeringen har nu beslutat att den särskilde utredare som skall ta ställning till frågan om könsneutral äktenskapslagstiftning (dir. 2005:6) även skall se över vad som skall gälla i fråga om ersättning till vigselförrättare. Utredningsuppdraget skall vara slutfört senast den 30 mars 2007. Vi anser att ett beslut om höjning av ersättningen till vigsel- och registreringsförrättare måste tas betydligt tidigare. Det får ankomma på regeringen att snarast ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion L358 och med avslag på motionerna L259 och L342, som sin mening ge regeringen till känna.

4. Betänketid vid äktenskapsskillnad, punkt 3 (v)

av Tasso Stafilidis (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om betänketid vid äktenskapsskillnad. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:L275.

Ställningstagande

Liksom motionärerna anser jag att gällande regler om betänketid vid äktenskapsskillnad utsätter människor för ett onödigt lidande. Att en betänketid löper är, enligt min uppfattning, inte till fördel för någon, i synnerhet inte för barnen. Betänketiden drar i stället ut på processen och försätter människor i ansträngande situationer som för utsatta kvinnor och barn kan vara direkt livshotande. Våldsutsatta kvinnor befinner sig ofta i en särskilt svår situation. Att lagstiftningen tvingar dessa kvinnor att uthärda en betänketid är, enligt min uppfattning, stötande. Mot denna bakgrund anser jag att det ligger i tiden att nu göra en annan avvägning och låta människor skilja sig

utan att det ställs krav på betänketid. Skulle parterna vid en senare tidpunkt ångra sig finns ju alltid möjligheten att ingå äktenskap igen. Det får ankomma på regeringen att utarbeta erforderliga lagförslag.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion L275, som sin mening ge regeringen till känna.

5. Överklagande av dom, punkt 4 (v)

av Tasso Stafilidis (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om överklagande av dom. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:L304.

Ställningstagande

Genom möjligheten att överklaga en dom på äktenskapsskillnad respektive upplösning av partnerskap kan en kvinna eller man obstruera genom att överklaga flera gånger. Eftersom bl.a. underhållsbidrag, vårdnad om barn och barns boende inte kan beslutas förrän skilsmässan vunnit laga kraft, kan detta innebära att den förälder som barnet bor hos blir utan underhållsbidrag under en längre tid. Det innebär också att barnets situation blir osäker eftersom vårdnaden och boendet inte heller kan fastställas i dom. Underhållsbidrag, vårdnad om barn och barns boende kan i stället beslutas interimistiskt i väntan på att domen vinner laga kraft. Jag anser att det är viktigt att överklaganderätten finns kvar vad gäller underhållsbidrag, vårdnad om barn och barns boende. Jag kan däremot inte se något annat än fördelar med att ta bort överklaganderätten vad gäller äktenskapsskillnad eller upplösning av registrerat partnerskap. De förslag som regeringen nu i en lagrådsremiss har lämnat om en utvidgning av kravet på prövningstillstånd är enligt min mening inte tillräckliga. Regeringen bör därutöver utarbeta lagförslag som innebär begränsningar i rätten att överklaga en dom.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion L304, som sin mening ge regeringen till känna.

6. Förutsättningar för sambolagens tillämpning, punkt 5 (m, fp, kd)

av Inger René (m), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp), Mia Franzén (fp), Ingemar Vänerlov (kd) och Ewa Thalén Finné (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om förutsättningar för sambolagens tillämpning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:L237 yrkande 1.

Ställningstagande

Sambolagen blir tillämplig utan något särskilt anmälningsförfarande. Vi ifrågasätter om det är den bästa konstruktionen för att skydda den svagare parten i ett samboförhållande. Vi menar att det är principiellt tveksamt att en tämligen omfattande familjerättslig lagstiftning blir tillämplig på par utan att de själva har avsett detta eller ens i förväg är medvetna om att lagens bestämmelser blir tillämpliga på deras förhållande. Enligt vår mening är tiden nu mogen för en närmare prövning av hur ett anmälningsförfarande skulle kunna utformas och vilka för- och nackdelar som skulle vara förenade med en sådan förändring. För en sådan prövning talar också att flera andra länder, såsom Belgien och Frankrike, på senare år har infört sambolagsliknande lagstiftningar med anmälningskrav. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion L237 yrkande 1, som sin mening ge regeringen till känna.

7. Översyn av samäganderättslagen, punkt 7 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp), Mia Franzén (fp), Ingemar Vänerlov (kd), Ewa Thalén Finné (m) och Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om en översyn av samäganderättslagen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:L359.

Ställningstagande

Samäganderättslagen som är från 1904 är ålderdomlig till sin utformning. Lagen kan medföra ett antal komplikationer om parterna inte är eniga om att upplösa ett samägande. Parterna kan till exempel vara oeniga om hur samägandet skall upplösas men eniga om att egendomen inte skall försälas på offentlig auktion. I det fallet anger lagen inte någon lösning på problemet. För i synnerhet sambor men även makar som separerar respektive skiljer sig kan lagens brist på flexibilitet skapa problem för båda parter, t.ex. beträffande egendom som har ett affektionsvärde. Mot denna bakgrund anser vi att en översyn av samäganderättslagen är nödvändig. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförts bör riksdagen, med bifall till motion L359, som sin mening ge regeringen till känna.

8. Gemensamma lån m.m. vid bodelning, punkt 9 (v, c)

av Tasso Stafilidis (v) och Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i reservationen om gemensamma lån m.m. vid bodelning. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:L301 och 2004/05:L338 yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

De som ingår äktenskap eller registrerar partnerskap ingår också en egendomsgemenskap, såvida inte annat avtalas i ett äktenskapsförord. Det innebär att den gemensamma egendomen skall delas vid skilsmässa eller upplösning av partnerskap. Om paret har gemensamma lån sker emellertid ingen uppdelning av skulderna vid en skilsmässa. De före detta makarna eller partnerna har därigenom fortfarande en delvis gemensam ekonomi. För att få till stånd en uppdelning av lånen krävs att långivaren och låntagarna är överens. Bankerna är inte alltid villiga att göra några förändringar i lånevillkoren. Det är inte heller säkert att båda låntagarna är överens om att lånen skall delas upp. Motsvarande problem finns när parterna t.ex. har gemensamma kreditkort. För inköp som en make gör efter det att en ansökan om äktenskapsskillnad har registrerats bör personligt betalningsansvar gälla för den maken.

Mot den angivna bakgrunden anser vi att det krävs lagändringar i syfte att göra det möjligt att dela upp lån och andra krediter vid skilsmässa och upplösning av partnerskap. Det får ankomma på regeringen att utarbeta erforderliga lagförslag.

Vad som nu anförts bör riksdagen, med bifall till motionerna L301 och L338 yrkandena 6 och 7, som sin mening ge regeringen till känna.

9. Gemensamma lån m.m. vid bodelning, punkt 9 (kd)

av Ingemar Vänerlöv (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om gemensamma lån m.m. vid bodelning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:L338 yrkande 7 och avslår motionerna 2004/05:L301 och 2004/05:L338 yrkande 6.

Ställningstagande

Jag delar motionärernas uppfattning i motion L338 yrkande 7 att banker inte skall kunna välja vem de skall kräva betalning av för inköp som är gjorda med t.ex. ett gemensamt kreditkort efter det att en ansökan om äktenskapsskillnad har getts in. Från den dagen bör ett personligt betalningsansvar gälla för den make som har gjort ett inköp. Det är inte rimligt att den ena maken skall behöva ansvara för den andre makens skulder i en sådan situation. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförts bör riksdagen, med bifall till motion L338 yrkande 7 och med avslag på motionerna L301 och L338 yrkande 6, som sin mening ge regeringen till känna.

10. Tidsfrist för bodelning, punkt 10 (m, fp, kd, c)

av Inger René (m), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp), Mia Franzén (fp), Ingemar Vänerlöv (kd), Ewa Thalén Finné (m) och Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om tidsfrist för bodelning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:L248 yrkande 7.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion L248 yrkande 7 anser vi att det är otillfredsställande för såväl makar som andra berörda att ekonomiska mellanhavanden hålls svävande under en mycket lång tid efter en äktenskaps-

skillnad. I rättspraxis finns exempel på att en ansökan om förordnande av bodelningsförrättare, som inkom först nio år efter äktenskapsskillnaden, har bifallits (RH 2002:19). Det finns, enligt vår mening, behov av att införa en tidsgräns för rätten att påkalla bodelning efter en äktenskapsskillnad. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion L248 yrkande 7, som sin mening ge regeringen till känna.

11. Verkställighet av bodelning, punkt 11 (fp, c)

av Martin Andreasson (fp), Mia Franzén (fp) och Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om verkställighet av bodelning. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:L248 yrkande 6.

Ställningstagande

I en bodelning bestäms bl.a. fördelningen av makarnas lösöre. Om en make vägrar att till den andra maken lämna ut lösöre som denne enligt bodelningen har rätt till finns möjlighet att vända sig till kronofogdemyndigheten och begära verkställighet. Om en make däremot vägrar att hos den andre maken hämta lösöre som i bodelningen tilldelats den förstnämnde maken finns inte någon motsvarande möjlighet. Den make som innehar lösöret måste förvara detta på ett lämpligt sätt och kanske för lång tid framöver, vilket kan försäkra kostnader och andra olägenheter. Det borde införas en möjlighet för en bodelningsförrättare att föreskriva att avhämtande av lösöre skall ske vid en viss tidpunkt och att rätten till lösöret annars förfaller. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförs bör riksdagen, med bifall till motion L248 yrkande 6, som sin mening ge regeringen till känna.

12. Bodelningskostnader, punkt 12 (m, fp, v, c)

av Inger René (m), Tasso Stafilidis (v), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp), Mia Franzén (fp), Ewa Thalén Finné (m) och Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om bodelningskostnader. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:L248 yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser att de regler i 17 kap. 7 a § äktenskapsbalken som innebär att ersättning till en bodelningsförrättare kan betalas av allmänna medel är för begränsade. Framför allt begränsningen till fem timmars arbete, men även övriga begränsningar, medför att ersättningsgarantin är till föga hjälp för den som vill få till stånd en bodelning i situationer där den andre maken är passiv eller rent av obstruerar. En ouppklarad bodelning medför ofta personliga svårigheter att gå vidare i livet, t.ex. genom att lösöret inte blir delat eller att lån med solidarisk betalningsskyldighet finns kvar. Det föreligger, enligt vår mening, ett stort behov av att flera bodelningar blir genomförda. En möjlighet härtill skulle vara att utvidga gränserna för ersättningsgarantins tillämplighet. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som nu anförts bör riksdagen, med bifall till motion L248 yrkande 5, som sin mening ge regeringen till känna.

13. Nordisk lagharmonisering, punkt 13 (fp, c)

av Martin Andreasson (fp), Mia Franzén (fp) och Johan Linander (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om nordisk lagharmonisering. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:L248 yrkande 1.

Ställningstagande

De nordiska länderna har en mer än hundraårig tradition av lagsamarbete på familjerättens område. Fram till 1920-talet var äktenskapslagarna närmast identiska men har sedan glidit isär på grund av nationell lagstiftning. Eftersom de rättsliga lösningarna i de olika nordiska länderna skiljer sig avsevärt åt i vissa viktiga frågor bör, enligt vår uppfattning, en lagharmonisering komma till stånd. Detta är inte minst viktigt på grund av den konvention från 1930-talet som anger att det är lagen i det land man bor i som gäller. Omkring 250 000 nordiska medborgare bor i ett annat nordiskt land än sitt eget. Det får ankomma på regeringen att ta erforderliga initiativ.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion L248 yrkande 1, som sin mening ge regeringen till känna.

14. Egendomsförhållanden, punkt 14 (m, fp)

av Inger René (m), Bertil Kjellberg (m), Martin Andreasson (fp), Mia Franzén (fp) och Ewa Thalén Finné (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om egendomsförhållanden. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:L238 och 2004/05:L248 yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Motivet bakom den nu gällande regeln om hälftindelning vid äktenskapskillnad är att skydda den ekonomiskt svagare parten. Med den alltmer utvecklade jämställdheten mellan könen, där parterna i ett förhållande vanligtvis är självförsörjande, minskar behovet av att ekonomiskt skydda någon av parterna. Därtill kommer att antalet separationer ökar. Nära hälften av alla äktenskap slutar i skilsmässa. En följd härav är att antalet omgiften ökar. I dessa fall har makarna ofta mer egendom vid äktenskapets ingående än när det första äktenskapet ingicks.

Mot denna bakgrund anser vi, liksom motionärerna, att det är dags att överge den strikta hälftindelningen vid bodelningar och i stället införa en rätt att från hälftindelningen undanta såväl föräktenskaplig egendom som sådan egendom som erhållits genom arv och gåva. Om gåvogivaren eller testator inte förbjudit det bör det finnas en möjlighet för den enskilde att genom äktenskapsförord förordna att egendomen skall vara giftorättsgods. Vi anser också att det bör införas en rätt för parterna att avtala om att viss egendom skall vara enskild vid skilsmässa, men giftorättsgods vid dödsfall. Det får ankomma på regeringen att utarbeta erforderliga lagförslag.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motionerna L238 och L248 yrkandena 2 och 3, som sin mening ge regeringen till känna.

15. Egendomsförhållanden, punkt 14 (v)

av Tasso Stafilidis (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om egendomsförhållanden. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:L248 yrkande 3 och avslår motionerna 2004/05:L238 och 2004/05:L248 yrkande 2.

Ställningstagande

Jag anser att det bör införas en rätt för parterna att avtala om att viss egendom skall vara enskild vid skilsmässa, men giftorättsgods vid dödsfall. Det får ankomma på regeringen att utarbeta erforderliga lagförslag.

Vad som anförts ovan bör riksdagen, med bifall till motion L248 yrkande 3 samt med avslag på motionerna L238 och L248 yrkande 2, som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Äktenskap och partnerskap, punkt 1 (fp, c)

Martin Andreasson (fp), Mia Franzén (fp) och Johan Linander (c) anför:

Vi vill inledningsvis framhålla att det är positivt att en utredning om könsneutral äktenskapslagstiftning nu kommer till stånd. I utredningens direktiv finns en tillfredsställande beskrivning av de sakfrågor som behöver belysas. Vi är dock inte nöjda med det sätt på vilket regeringen har hanterat riksdagens tillkännagivande i fråga om formerna för utredningen. Riksdagens tillkännagivande var mycket tydligt. Det skulle enligt riksdagens mening tillsättas en parlamentarisk kommitté. Mot bakgrund härav anser vi att det är anmärkningsvärt att regeringen beslutat att en särskild utredare, biträdd av två referensgrupper, skall ta ställning i frågan.

När det gäller de olika sakfrågorna anser vi att Sverige i likhet med t.ex. Nederländerna och Belgien bör ge alla par oavsett sexuell läggning möjlighet att ingå äktenskap. Vi delar därmed den åsikt om en könsneutral äktenskapsbalk, och ett upphävande av partnerskapslagen, som framförs i bl.a. motionerna L295 yrkandena 1 och 2 och L362 yrkande 3. Äktenskapsbalken reglerar de rättsliga förhållandena mellan makar, bl.a. om ingående av äktenskap, underhåll och bodelning vid skilsmässa. Äktenskapet får även juridiska följder inom andra områden utanför äktenskapsbalken, t.ex. gällande föräldraskap, beskattning och socialförsäkringar. Att neka samkönade par möjligheten till äktenskap kan bara försvaras om homosexuella och heterosexuella förhållanden såg helt olika ut, vilket inte är fallet. Den känslomässiga och ekonomiska sammanflätning som finns i en parrelation är likadan oavsett om parterna råkar vara homo-, bi- eller heterosexuella.

Man kan då invända att partnerskapslagen ger samkönade par tillgång till så gott som alla av äktenskapets effekter. Det argumentet är dock inte hållbart. Partnerskapslagen är och förblir en särlagstiftning, och särlagstiftningar utan objektiva skäl kan inte försvaras. Den enda objektiva skillnaden mellan samkönade och olikkönade par är att två personer av samma kön aldrig kan bli föräldrar tillsammans på biologiskt vis, en begränsning som för de allra flesta vore helt främmande att använda för att hindra äktenskap för ett heterosexuellt par som av något skäl inte kan bli föräldrar. Det bör i detta sammanhang också poängteras att många homo- och bisexuella har barn. Vi anser för övrigt, i likhet med vad som anförs i t.ex. motion L362 yrkande 4, att ett registrerat partnerskap – så länge partnerskapslagen kvarstår – fullt ut skall ha samma rättsverkningar som ett äktenskap.

Införandet av en könsneutral äktenskapsbalk påverkar inte i sig statens förhållande till trossamfundet eller trossamfundens vigselrätt. Den företrädare för ett trossamfund som beviljas vigselrätt åläggs enligt dagens regler ingen tvingande skyldighet att förrätta vigsel för ett enskilt par, och vi ser

ingen anledning att ändra på denna grundläggande princip. Precis som i dag bör trossamfundens företrädare kunna utöva sin vigselrätt utifrån sin religiösa äktenskapsyn. Däremot skall ett enskilt par alltid kunna gifta sig inför en civil myndighet. Det bör dock, enligt vår mening, inte införas en tvingande ordning med s.k. civiläktenskap.

När det gäller rätten att förrätta registrering av partnerskap och uppdraget som vigsel- och partnerskapsförrättare anser vi, i likhet med vad som anförs i t.ex. motion L362 yrkandena 5 och 6, att trossamfund skall ges rätt att förrätta registrering av partnerskap och att uppdragen som vigsel- och partnerskapsförrättare skall sammanföras till ett gemensamt uppdrag. Vidare bör, som framhålls i motion K287 yrkande 7, Svenska kyrkan – i likhet med vad som redan gäller för andra trossamfund – ges möjlighet att till Kammarkollegiet anmäla vilka personer som skall vara vigselförrättare.

Mot bakgrund av det utredningsarbete som nu inleds har vi valt att inte avge någon reservation.

2. Äktenskap och partnerskap, punkt 1 (v)

Tasso Stafilidis (v) anför:

Jag ser det som mycket positivt att en utredning om könsneutral äktenskapslagstiftning nu har tillsatts, och jag anser också att det i utredningens direktiv finns en tillfredsställande beskrivning av de sakfrågor som behöver belysas. Enligt min mening är resultatet nu det viktiga, inte formerna för utredningen.

Samtliga de motionsyrkanden som utskottet nu har att ta ställning till behandlar frågeställningar som kommer att aktualiseras inom ramen för utredningen. Jag vill dock i det här sammanhanget framhålla att det, enligt min uppfattning, inte är sakligt motiverat att två personer av samma kön inte skall åtnjuta samma juridiska rättigheter och skyldigheter som två personer av motsatt kön. Vänsterpartiet anser att en modern äktenskapslagstiftning inte skall ge något utrymme för att människor särbehandlas beroende på sin sexuella läggning eller vem de väljer att leva med. Att bibehålla dagens lagstiftning som särskiljer partnerskap från äktenskap är diskriminerande och därmed oacceptabelt. För att undanröja denna diskriminering bör homosexuella par likställas med heterosexuella makar genom en gemensam könsneutral äktenskapslagstiftning i likhet med vad som är fallet i bl.a. Belgien och Nederländerna. Ett könsneutralt äktenskap innebär i praktiken att partnerskapslagen inte kommer att fylla någon funktion utan bör avskaffas.

Vad särskilt gäller motionsyrkanden som behandlar krav på en ordning med s.k. civiläktenskap vill jag också klargöra Vänsterpartiets inställning. Sverige har i dag en ordning där staten delegerar vigselrätt åt bl.a. trossamfunden. Vid millennieskiftet genomfördes en radikal förändring av relationen mellan staten och Svenska kyrkan. För att ytterligare anpassa denna förändring till den situation som råder kulturellt och religiöst i det svenska samhället anser Vänsterpartiet att trossamfunden inte skall få behålla den

delegerade vigselrätten. I stället bör det införas en ordning, i likhet med vad som gäller i många andra europeiska länder som t.ex. Belgien, Nederländerna och Italien, där enbart staten tillhandahåller det juridiskt bindande äktenskapet, s.k. civiläktenskap. Ett sådant civiläktenskap ligger helt i linje med kravet på en könsneutral äktenskapslagstiftning. Det religiöst grundade äktenskapet bör, oavsett trosuppfattning, vara en angelägenhet för paret och inte för staten. Principen om allas likhet inför lagen missbrukas genom nuvarande ordning där vigselrätten delegeras ut till trossamfund som i sin tur kan välja att neka någon vigsel.

Även frågor om rätten att förrätta vigsel och partnerskapsregistrering och uppdraget som vigsel- och registreringsförrättare omfattas av utredningens uppdrag. Därutöver noterar jag att Justitiedepartementet planerar att i särskild ordning se över om uppdraget som vigsel- och partnerskapsförrättare efter förordnande av länsstyrelsen bör göras till ett gemensamt uppdrag. Jag anser att dessa uppdrag skall göras till ett gemensamt uppdrag, och i likhet med utskottet förutsätter jag att regeringen skyndsamt vidtar åtgärder för att genomföra detta.

Mot bakgrund av det omfattande utredningsarbete som nu inleds har jag valt att inte avge någon reservation.

3. Ersättning till vigsel- och registreringsförrättare, punkt 2 (v)

Tasso Stafílidis (v) anför:

Jag delar motionärernas uppfattning att ersättningen till vigsel- och registreringsförrättare bör höjas. Detta är dock en fråga som skall tas upp inom ramen för utredningen om en könsneutral äktenskapslagstiftning. Om utredaren anser att länsstyrelsen liksom i dag bör förordna personer som företräder det allmänna vid ingående av äktenskap, skall det utredas vad som bör gälla beträffande dessa förordnanden, t.ex. när det gäller ersättning till vigselförrättare. Med hänvisning till detta har jag valt att inte reservera mig.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:K287 av Tobias Krantz m.fl. (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om Svenska kyrkans fria möjlighet att till Kammarkollegiet anmäla vilka personer som skall vara vigselförrättare inom samfundet.

2004/05:Ju292 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om ändring av reglerna gällande skadestånd på grund av brott och bodelning.

2004/05:Ju293 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om äktenskapsskillnad och reglerna om skadestånd samt reglerna om skadestånd och försörjningsstöd.

2004/05:Ju488 av Beatrice Ask m.fl. (m):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att reglerna vid äktenskapsskillnad ändras beträffande utdömda skadestånd makar emellan.

2004/05:L208 av Tobias Billström och Lars Lindblad (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om avskaffandet av äktenskapsbalken till förmån för civilrättsliga avtal.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om tillsättandet av en utredning i enlighet med motionens intentioner.

2004/05:L216 av Magdalena Andersson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om åtgärder gällande skadestånd.

2004/05:L225 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att trossamfund ges rätt att förrätta registrering av partnerskap i enlighet med vad i motionen anförts.

2004/05:L226 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att ett par som vill registrera partnerskap får möjlighet att söka dispens från 18-årsregeln i enlighet med det i motionen anförda.

2004/05:L237 av Inger René m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om ett anmälningsförfarande för att sambolagen skall bli tillämplig på ett sammanboende par.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om följdlagstiftningen till den nya sambolagen.

2004/05:L238 av Inger René m.fl. (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att sådan egendom som make eller partner eller sambo erhållit i gåva eller i arv skall vara mottagarens enskilda egendom.

2004/05:L241 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om skyldigheten att förrätta vigsel och registrering av partnerskap.

2004/05:L248 av Jan Ertsborn m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om harmonisering av familjerätten och successionsrätten inom Norden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att införa en regel om att från hälftindelningen vid bodelning undanta föräktenskaplig egendom och vad som erhållits i arv och gåva.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att införa en regel om rätt att avtala om att viss egendom skall vara enskild vid skilsmässa och giftorättsgodts vid dödsfall.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att införa en regel om att från hälftindelning vid bodelning undanta skadestånd på grund av misshandel inom familjen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om en utvidgning av ersättningsgarantins tillämplighet.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att införa regler om att avhämtnade av lösöre skall ha skett senast vid i bodelningen angiven tidpunkt.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om införande av en tidsgräns för rätten att påkalla bodelning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om en ändring av jämningsregeln i 12 kap. 1 § äkten-skapsbalken.

2004/05:L254 av Sonja Fransson m.fl. (s):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring av äkten-skapsbalken i syfte att möjliggöra för två personer oavsett kön att ingå äktenskap med varandra och att införa lagstiftning för civil vigsel.

2004/05:L256 av Margareta Pålsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om rätt för förrättare av vigslar/registrering av partnerskap att viga/regi-strera i hela landet.

2004/05:L258 av Kerstin Engle m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om skadeståndersättning vid fall av våld i nära relationer.

2004/05:L259 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ersättningsnivåerna till förrättare av vigsel och registrerat partner-skap justeras.

2004/05:L262 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i regelverket som innebär att äktenskapslagstiftningen görs könsneu-tral.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i regelverket som innebär att partnerskapslagen avskaffas under förut-sättning att äktenskapslagstiftningen görs könsneutral.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring i regelverket som innebär att vigselrätten tas bort från Svenska kyr-kan och andra trossamfund.

2004/05:L269 av Anders Bengtsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om införande av könsneutral äktenskapslagstiftning.

2004/05:L273 av Majléne Westerlund Panke (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en översyn av äktenskapslagstiftningen i mening att göra den borgerliga vigseln till den enda juridiskt bindande vigselakten.

2004/05:L275 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till en lagändring som innebär att betänketiden vid äktenskapsskillnad tas bort.

2004/05:L295 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en gemensam äktenskapsbalk för alla par oavsett sexuell läggning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av lagen om registrerat partnerskap.
3. Riksdagen begär att regeringen före utgången av innevarande riksmöte lägger fram förslag med de av riksdagen beställda följdändringarna till sambolagen.

2004/05:L301 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring om vad i motionen anförs om uppdelning av lån vid skilsmässa eller upplösning av partnerskap.

2004/05:L302 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen i enlighet med vad i motionen anförs lägger fram förslag till lagändring om att undanta skadestånd som utgått på grund av att en make eller registrerad partner misshandlat sin äkta hälft.

2004/05:L304 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att möjligheten att överklaga en dom om äktenskapsskillnad eller en dom om upplösning av registrerat partnerskap tas bort i enlighet med det i motionen anförda.

2004/05:L309 av Håkan Juholt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skadestånd.

2004/05:L321 av Johan Pehrson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att äktenskapsbalkens regler ändras så att skadestånd till våldsutsatta kvinnor eller barn inte som huvudregel skall ingå i bodelningen.

2004/05:L329 av Agneta Lundberg och Hans Stenberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om rätten till utdömt skadestånd.

2004/05:L338 av Annika Qarlsson och Birgitta Carlsson (båda c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skadestånd vid övergrepp mellan makar/sambor skall vara enskild egendom och följaktligen inte ingå i bodelning.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bankerna genom lagstiftning skall ha skyldighet att dela lån vid skilsmässa/bodelning om det begärs av ena parten.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att från den dag begäran om skilsmässa/bodelning registreras hos skattemyndigheten skall personligt betalningsansvar gälla för inköp.

2004/05:L342 av Mats Berglind (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över arvodena för borgerliga vigselförrättare.

2004/05:L345 av Britta Rådström och Carin Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skadestånd till misshandlade kvinnor.

2004/05:L358 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att borgerliga vigsel- och partnerskapsförrättare får ersättning jämförbar med andra förrättare.

2004/05:L359 av Yvonne Andersson m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att omgående göra en översyn av samäganderättslagen.

2004/05:L362 av Tasso Stafilidis m.fl. (v, fp, c, mp):

3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till könsneutral äktenskapslagstiftning.
4. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till ändring i regelverket som innebär att partnerskap har samma rättsverkningar som äktenskap, så länge lagen om registrerat partnerskap kvarstår.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändring av äktenskapsbalken så att trossamfund ges rätt att förrätta registrering av partnerskap, så länge lagen om registrerat partnerskap kvarstår.
6. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som slår samman uppdragen som vigselförrättare och registreringsförrättare av partnerskap till ett gemensamt uppdrag.

2004/05:L363 av Elisebeht Markström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om användandet av äktenskapsbalkens möjligheter till jämkning.

2004/05:L365 av Elisebeht Markström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om slopande av partnerskapslagen och införande av en könsneutral äktenskapslag.

2004/05:L370 av Göran Högglund m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en medveten vilja till stärkt familjegemenskap markeras genom äktenskapet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att upphäva lagen om homosexuellas rätt att prövas som adoptivföräldrar.

2004/05:L388 av Kenth Högström och Birgitta Ahlqvist (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om misshandlade kvinnors skadeståndsansättning och dess inverkan på andra ekonomiska bistånd.

2004/05:U257 av Lars Ohly m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inom det nordiska samarbetet bör verka för att förordningen (1931:429) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, adoption och förmyndarskap skall gälla för registrerade partner.
17. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att äktenskapslagstiftningen görs könsneutral.
18. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagändring som innebär att partnerskapslagen avskaffas under förutsättning att äktenskapslagen görs könsneutral.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avskaffande av anknytningsvillkoren i lagen om registrerat partnerskap.

20. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag som innebär att uppdragen att förrätta vigslar och att förrätta partnerskap skall vara likvärdiga och likställda, och den relevanta lagstiftningen bör därför ändras.

2004/05:So604 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en könsneutral äktenskapslagstiftning.
3. Riksdagen beslutar att vigselförrättare också skall vara partnerskapsförrättare.